

Áhrif kreppunnar létu á sér kræla

KVIKMYNDIR
Atli Sigurjónsson

Deildu með
umheiminum

Islenska kvikmyndaárið 2013 verður líklega seint talið eitt af þeim bestu en það var engu að síður athyglisvert að mörgu leyti. Það sem var kannski sérstakt við þetta ár var að af þeim sex íslensku bíómyndum sem voru frumsýndar á árinu voru þrjár óháðar framleiðslur, svokallaðar „indie“-myndir. Þær voru ekki styrktar af Kvikmyndasjóði þegar þær voru gerðar (þær fengu reyndar allar eftirvinnslustyrk eftir að tókum lauk, en það var mun lægri upphæð en venjulegur styrkur). Það má segja að áhrif kreppunnar á íslenska kvikmyndagerð hafi fyrst farið að sjást að verulegu leyti á þessu ári þegar

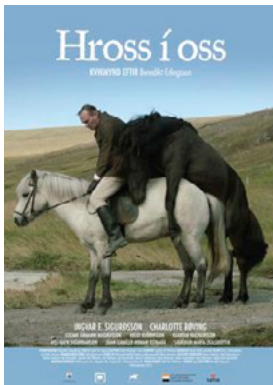
hellingur íslenskra mynda frumsýndra á árinu er ekki upphaflega styrktur af kvikmyndasjóð. Það má samt vel sjá jákvæða hlið á þessu þar sem greinilegt er að sumir íslenskir kvikmyndagerðarmenn láta skort á styrkjum ekki stöðva sig í að fara af stað með heila bíómynd og er það eflaust fyrirboði um spennandi framtíð í íslenskri kvikmyndagerð (til dæmis er útlit fyrir að í það minnsta þrjár óháðar íslenskar myndir verði frumsýndar árið 2014).

Af þeim sex íslensku bíómyndum sem komu út á árinu komst þó engin í flokk bestu íslensku bíómyndanna, engin jafnaðist á við Sódómu Reykjavík eða Börn náttúrunnar. Kvikmyndaárið hófst í janúar með XL (fyrstu óháðu mynd ársins) eftir Marteini Þórsson, sem fjallar um ævintýri drykkfелlds stjórnmálamanns (sem leikinn er af Ólafi Darra) sem gerir mislukkaða tilraun til að bæta líf sitt. Myndin er virðingarverð tilraun til að gera eitthvað öðruvísi í íslenskri kvikmyndagerð, oft skemmtilega djörf og fyndin en líka losaraleg og einhæf og ekki nógu heilsteypt þegar á heildina er litið.

Svipaða sögu er að segja um þetta reddast, sem kom næst á eftir XL. Hún var tekin árið 2009 en sat í klippiherberginu í næstum fjögur ár áður en henni var loksins hleypt út (hún var einnig gerð án styrkja). Myndin var víst að stórum hluta spunnin og þótt hún sé oft fyndin og ágætlega leikin er hún líka frekar langdregin og sagan svolítið ruglingsleg. Engu að síður má sjá að leikstjórinn Þörkur Gunnarsson er nokkrum hæfileikum gæddur og verður áhugavert að sjá meira frá honum í framtíðinni.

Síðasta óháða mynd ársins, og jafnframt sú besta, var Falskur fugl. Myndin hafði vott af byrjendabrag og var kannski aðeins of augljóslega byggð á bók en Þóri Ómari Jónssyni leikstjóra tókst engu að síður að gera nokkuð sterka og athyglisverða frumraun og gaman var að sjá mynd um unglinga þar sem þeir tala eins og alvöru unglingar en ekki eins og einhver asnaleg hugmynd fullorðins fólks um hvernig unglingar tala. Þóri Ómari tókst líka að láta myndina líta út fyrir að kosta mun meira en hún líklega gerði og er það ákveðið afrek út af fyrir sig.

Ófeigur gengur aftur kom út mitt á milli síðastnefndu tveggja myndanna og braut því upp þetta óháða íslenska „kvikmyndavor“. Undirritaður sá hana reyndar ekki sökum þess að stiklan fyrir hana vakti risastóran kjánahroll, en miðað við hana var þetta gamaldags íslensk kómedía með Ladda í aðalhlutverki og líklega óþarfi að segja meira um hana.

Kvikmyndaárinu lauk síðan um haustið með stórmyndunum Hross í oss og Málmhaus. Segja má að Hross í oss sé sigurvegari ársins, en fyrir utan að vera aðsóknarmesta íslenska mynd ársins hefur hún þegar fengið þó nokkur verðlaun á hátíðum erlendis, svo sem á Spáni og í Japan, og virðast útlendingar almennt vera hrifnari af henni en Íslendingar (fyrir utan alla hestamennina auðvitað). Myndin er frumraun leikarans Benedikts Erlingssonar (hann hafði áður leikstýrt tveimur stuttmyndum) og þó að sumt megi finna að henni (myndin segir nokkrar sögur sem ná ekki alveg að mynda nógu sterka heild) verður að segjast að Benedikt hefur tekist að gera eitthvað alveg nýtt og ferskt, eins konar listræna hestablætismynd „a la Benni Erlings“ og greinilegt er að hann kann að nota kvikmyndaformið sem sjónrænan miðil. Það er lítið talað í myndinni og hún er full af ljóðrænum skotum af hestum við alls konar athafnir, og nærmyndum af ýmsum líkamshlutum þeirra. Maður mun ekki líta hestsauga sömu augum eftir að hafa séð Hross í oss. Benedikt á vonandi eftir að þróast meira sem leikstjóri og verður spennandi að sjá hvað hann gerir næst.

Síðasta mynd ársins, Málmhaus eftir Ragnar Bragason, var að mörgu leyti frekar hefðbundin, og mjög íslensk, mynd um utanveltu einstakling í einangruðu samfélagi og líka mynd um fjölskyldu að eigast við missi, tvö mjög algeng minni í íslenskum myndum. En myndin náði að greina sig frá öllum hinum myndunum með því að hafa black metal-tónlist í forgrunni og vann með það á skemmtilegan hátt. Hún verður líka betri eftir því sem á líður, virkar mjög klisjukennd í upphafi en nær smám saman að snerta mann, og að hluta til er það út af því hvernig Ragnari tekst að tvinnna

þungmálmarokk saman við tilfinningarót aðalhetjunnar.

Þótt ýmislegt áhugavert hafi verið í gangi í íslenskri kvikmyndagerð árið 2013 var aðsókn á íslenskar myndir frekar dræm og eina myndin sem gæti talist vera „hittari“ er Hross í oss, sem um 15.000 manns hafa séð. Hún fór hægt af stað en góð umfjöllun og gott orðspor héldu aðsókn jafnri og þétttri næstu vikurnar. Um 10.000 manns fóru á Ófeigur snýr aftur, sem er í besta falli þokkalegt miðað við til dæmis Jóhannes sem næstum 40.000 manns sáu. Samanlagður fjöldi sem fór á hinar fjórar myndirnar er minni en þeirra sem fóru á Hross í oss og meira að segja Málmhaus, þrátt fyrir góða dóma og mikla umfjöllun, náði einungis að draga 5.000 manns í bíó. Það verður að teljast mikil vonbrigði, sérstaklega þar sem um 70.000 manns sáu Bjarnfreðarson, síðustu mynd Ragnars Bragasonar.

Árið 2013 var kannski ekki eitt af bestu árum íslenskrar kvikmyndasögu en það markaði engu að síður ákveðin skil í íslenskri kvikmyndagerð og ef til vill er tími óháðra mynda að ganga í garð. Þótt vissulega sé mikilvægt að hafa Kvikmyndasjóð er ekki alltaf hægt að reiða sig á hann; bæði er fjármagnið takmarkað og svo á ríkisstjórnin það til að takmarka það ennþá meira, og því er stundum þörf á að leita annarra leiða. Þar til fyrir nokkrum árum voru nær allar íslenskar kvikmyndir studdar af Kvikmyndasjóði en núna hefur staðan breyst. Fleiri og fleiri láta það ekki stöðva sig að geta ekki fengið styrk frá Kvikmyndasjóði enda er líka að verða auðveldrara að gera myndir fyrir lítinn pening með tilkomu æ ódýrari, og um leið betri, stafrænna myndavéla. Framtíð íslenskrar kvikmyndagerðar þarf kannski ekki að vera svo svört.